

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.6.2023.291282>

АПАЛЬКОВА І. О.

Канівський фаховий коледж культури і мистецтв; викладач-методист. Музичний альманах «Октава»; головний редактор (Канів, Україна).

Apalkova, Iryna. Kaniv Vocational College of Culture and Arts; Methodist lecturer. Musical almanac "Octave". Chief editor (Kaniv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2625-6090>

© Апалькова І. О., 2023.

ТВОРЧИЙ СВІТ МАРИНИ ДЕНИСЕНКО-САПМАЗ

CREATIVE WORLD OF MARYNA DENYSENKO-SAPMAZ

Марина Денисенко-Сапмаз — композитор, поетеса, мистецтвознавець, кандидат мистецтвознавства, доцент, член Національної спілки композиторів України. Народилась у Львові, у сім'ї музикантів. Мати — Жанна Скринник — альтистка, закінчила Львівську національну музичну академію імені М. В. Лисенка; батько — Геннадій Ляшенко — відомий український композитор. Її дитинство і творчий шлях були насичені та різнобарвні. Ще на початку 1970-х, коли родина переїхала до Києва, Марина почала віршувати: з цікавості... Вона згадує: «Інтерес до поезії — генетичний: діди по батьковій і материній лінії були обдарованими людьми і всіляко підтримували мій культурний розвиток: так, за ініціативою діда Івана Ляшенка були видані мої перші спроби у московському літжурналі. ... Дід Денис Скринник (мамин батько), у родині якого я щасливо жила у Львові, природно висловлювався віршами у побуті...» [Денисенко-Сапмаз, 2021, с. 50].

У Києві вона відвідувала літгурток у Палаці піонерів; у цей час його патрунували від Спілки письменників відомі поети В. Коломієць, Н. Білоцерківець, І. Драч. А далі була збірка поезії «Мандрівка», видання якої ініціював, уклав і дав йому назву — за однойменним віршем — Геннадій Іванович

Ляшенко (батько Марини). Книга вийшла друком у міжнародному видавництві «Склянка Часу»/Zeitglas» 2015 року [Денисенко, 2015].

Показово, що перші творчі спроби майбутня композиторка здійснила не в музиці, а в поетичному осмисленні світу. З роками жага до поезії посилювалась. Нині можна стверджувати, що саме поетичний доробок став своєрідним смисловим підтекстом її музичної творчості, на жаль, він ще недостатньо широко відомий громадськості.

Поезії Марини Денисенко публікувалися в журналах «Art-Line», «Склянка Часу», «Вітрила» тощо. А з часом увійшли до «Збірки творів українців у Туреччині» (Анталія, 2019).

Спілкування з цікавими людьми та літературні фестивалі були першим етапом творчого розвитку молодшої Марини. Далі розпочався усвідомлений шлях в музиці: навчання в студії педпрактики Київської державної консерваторії, потім в елітній (за якістю навчання) Київській дитячій музичній школі № 3 імені В. С. Косенка і вступ на фортепіанний факультет Київського державного вищого музичного училища імені Р. М. Глієра. Музична кар'єра М. Денисенко досить стрімка й цілеспрямована. Академічний композитор-універсал вільно орієнтується в історії стилів, гармонії, поліфонії, інструментовці, читає і перекладає партитури, «чує» і знає оркестр. З 1985 року за час навчання і викладання на композиторському факультеті вона мала змогу спостерігати за розвитком професії, постійним рухом ідей, творчих енергій.

Безцінне спілкування з колегами-музикантами дало розуміння сенсу життя творчої людини. Марина згадувала: «... щоденна робота над собою, яка виховує любов до Музики, до її доброти, сутності, цілющості... через звуки ви передаєте у світ щось благодатне і благословенне (як, наприклад, передають життєдайний вогонь з Єрусалиму), щось невимовно цінне...» [Денисенко-Сапмаз, 2021, с. 52].

Багато творів композитор М. Денисенко писала на замовлення музикантів, які, попри щоденну зайнятість в оркестрі, прагнули реалізувати свої ексклюзивні проекти ансамблів, солістів чи диригентів; спілкувалася з режисерами театру чи кіно... Вона співпрацювала справді з талановитими

людьми, у неординарних театральних постановках і багато чому навчилася завдяки їхньому досвіду (серед них Андрій Приходько, Віктор Гірич, Олександр Денисенко, Сергій Маслобойщиків, актриси Лариса Паріс та Ольга Красько).

Потяг до теорії музики виявився ще в музичному училищі, де Марина навчалася на двох факультетах — фортепіанному (в О. М. Вериківській) і два роки на теоретичному (у В. М. Подвали).

Багато сил присвятила роботі над кандидатською дисертацією з питань тембрової модальності на кафедрі теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського під керівництвом видатного теоретика музичних систем І. А. Котляревського. Тема цікава і крос культурна, вона перебуває на пограниччі інтересів психології, музики, філософії, літератури, культурології і пов'язана з механізмами запам'ятовування, техніками впізнання, трансляції інформації, гіпнозу як явища естетичного впливу, системно-лінгвістичними принципами логіки твору. І водночас вона перспективна як суть композиційного методу.

Кожний музичний тембр (як соло, так і в оркестрі) має свою яскраву сутність — модальність, яка впливає на зміст і форму композиції. «Це як місце і значення певного аромату в букеті парфумів» [Денисенко-Сапмаз, 2021, с. 53]. Приклад: Сюїта для бандури, струнних та ударних «Серпень-серп», у якій застосовується поетично-колористичний підхід до використання бандури та поєднання її з академічними інструментами. Програмний твір апелює до поетичних образів, пов'язаних із природою та фольклорною тематикою (народною обрядовістю). Бандура трактована як інструмент з яскравим фольклорним тембром. Або ансамбль для фортепіано і бандури «Зима і весна» — де є можливість поєднати їхні тембри і тембровий контраст між інструментами. Композиторка розширює темброві можливості обох партій, використовуючи нетрадиційні способи гри (по деці і струнах фортепіано, по корпусу бандури), а також алеаторичні прийоми, які мають яскравий тембровий ефект [Дружга, 2021, с. 12].

Особливий розділ у доробку музикознавці Марини Денисенко становлять її численні публікації та участь у багатьох конференціях, майстер-класах, наукових збірках, енциклопедіях, у музично-теоретичному альманасі «Октава». Починаючи з 2019 року, вона була постійною авторкою музично-теоретичного альманаху «Октава», тут публікувались її статті: «Два хороших твори Геннадія Ляшенка», № 6, 2019; «Концерт для арфи Геннадія Ляшенка у двох збірках», № 8, 2019; «Музичні світи українок Анталії», № 10, 2020; «Контрабас-есе», № 11, 2021; «Знайди свою мову», № 12, 2021; «Фортеці матері та духу», № 14, 2022.

Вона була однією з перших активних учасниць фестивалю «Форум музики молодих» (1991) у межах «Київ Музик Фесту», поряд із Ганною Гаврилець, Сергієм Зажитьком, Людмилою Юріною, Олександром Козаренком. Наступні три роки поспіль тривало продовження цих фестивалів. Було важко, у фестивальних програмах брали участь 20–25 країн. Здавалося б, ось він — успіх... А далі — жодної підтримки... Треба було шукати спонсорів, меценатів, менеджерів... Та велика праця і цілеспрямованість Марини Денисенко привела до її мети. У 1987 році по закінченні композиторського факультету вона стала членом Спілки композиторів ще СРСР. Розпочався престижний шлях гарантованих можливостей професійного зростання: виконання творів оркестрами, хоровими колективами, культурні обміни тощо.

Марина Денисенко належить до покоління «фестивальних» авторів 1990-х, відкритого європейським традиціям, працьовитого, освіченого і самодостатнього щодо творчих манер.

«Вхід» англomовної поезії і літератури — як обов'язкової складової європейської культури — в українську художню свідомість також був цілеспрямованим. І взагалі, прагнення знати мови, розвиватися завдяки спілкуванню з іншими культурами було маркером якості відтоді й донині.

Окремо варто сказати про її активну участь у виданні музичної спадщини її батька Геннадія Ляшенка. З її ініціативи в міжнародному видавництві «Склянка Часу*Zeitglas» 2018 року побачили світ «Хорові твори а cappella», 2019-го — «Твори для двох фортепіано», «Концерт для арфи та камер-

ного оркестру» (партитура). На жаль, робота над архівами залишилась незавершеною... У липні 2022 року Марина Денисенко-Сапмаз померла.

Нині Марину Денисенко-Сапмаз вважають однією з найяскравіших представниць її покоління, композиторкою з упізнаваним творчим почерком, яка тяжіла до експресіоністсько-романтичної стилістики і працювала в різних музичних жанрах. Працюючи доцентом кафедри композиції, інструментування та музичних технологій НМАУ, вона виховала понад два десятки молодих композиторів, які нині працюють як в Україні, так і в інших країнах.

Список використаної літератури

1. Денисенко М. Г. Два хороших твори Геннадія Ляшенка // *Октава* : музичний альманах. 2019. № 6. С. 66–68.
2. Денисенко М. Г. Знайди свою мову // *Октава* : муз. альманах. 2021. № 12. С. 63–72.
3. Денисенко М. Г. Контрабас-есе // *Октава* : муз. альманах. 2021. № 11. С. 53–60.
4. Денисенко М. Г. Концерт для арфи Геннадія Ляшенка у двох збірках // *Октава* : муз. альманах. 2019. № 8. С. 56–59.
5. Денисенко М. Г. Мандрівка. Вірші. Канів : Склянка Часу*Zeitglasverlag : журнал. 2015. 76 с.
6. Денисенко М. Г. Музичні світи українок Анталії // *Октава* : муз. альманах. 2020. № 10. С. 42–47.
7. Денисенко М. Г. Paris en September. Вірші // *Склянка Часу*Zeitglas* : журнал. Канів, 1998–1999. № 10–11. С. 112–113.
8. Денисенко М. Г. Фортеці матерії та духу // *Октава* : муз. альманах. 2022. № 14. С. 41–46.
9. Денисенко-Сапмаз М. Г. Я належу до покоління авторів, яке дуже відкрите до європейських традицій // *Business Woman*. Осінь, 2021. № 30. С. 50–53.
10. Дружба І. С. Сучасна бандуристика: композиторські пошуки та виконавські перспективи : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Муз. мистецтво / Харківський нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2021. 22 с.